

monnutvikling og produksjonsmuligheter. Eksemplene skulle også kunne illustrere at vi her har å gjøre med relasjoner med vidtrekkende økonomiske konsekvenser.

HUNDRE MILLIONER KRONER ÅRLIG MER FRA SKOGEN?

Kåseri av redaktør Jakob Kringlebotten i NRK den 12/12-65.

Spørsmålet om vi kan hogge mer tømmer i de norske skoger, er kanskje overraskende for mange. Og når våre sakkyndige på området hevder at vi uten videre kan hogge for nær 100 millioner kroner *mer* pr. år enn vi har gjort de siste år, så vil nok iallfall mang en menigmann spørre seg selv: Kan dette virkelig være forsvarlig? Tyder ikke det hvermann kan se med egne øyne omkring i skogene, der t. eks. snauflater lager stadig nye skår i landskapet, at det så å si drives rovhogst allerede?

Realiteten er nok helt anderledes enn amatøren kan overblikke med blotte øye på søndagsturer. Selv ikke den mest erfarne forstmann våger å angi situasjonen i Norges skoger ved hjelp av øyemål og faglig skipperskjønn. Han trenger målinger og nøyaktige registreringer av mange slag *som grunnlag*, før han kan si noe sikkert om hvordan skogene bør skjøttes i dag og i fremtiden.

Vi *har* slike registreringer av skogtilstanden og med utgangspunkt i dem kan de sakkyndige påvise at vi i dag hogger for lite, dersom vi raskt nok skal kunne bringe skogene over i den produksjon som vekstvilkår og fagkunnskap forutsetter.

La oss se litt på hva debatten på dette punkt i øyeblikket står om. Nylig ble det i Oslo holdt en konferanse mellom et hundretall eksperter fra alle landsdeler om hvorvidt det ville være forsvarlig å søke påvirke skogeierne til å hogge mer enn de nå gjør. Bakgrunnen var et foredrag som professor Hans Kristian *Seip* i Institutt for Skogtaksasjon i sommer holdt under Skogeierforbundets årsmøte. Han hevdet der og gjentok det i konferansen at man, forutsatt opprettholdelse av nåværende investeringsnivå i skogene, uten videre kunne hogge 1 mill. kbm. mer pr. år enn man har gjort gjennom de siste år, uten at dette ville føre til redusert hogstkvantum i fremtiden. Det er særlig i landsdelene utenom Østlandet at økt hogst er mulig.

En slik hogst ville kunne gi skogbruket og bygdene en merinntekt på nær 100 millioner kroner i brutto pr. år, og det ville skape en ekstra sysselsetting som svarer til 2 500 årsverk. Sannelig noe å fare

med i en næring der *rasjonalisering* reduserer behovet for arbeidskraft med 1000 mann pr. år, og i en næring der *kapitalmangel* hemmer tiltak for *økt lønnsomhet* og mulighet for norsk *selvforsyning* av tømmer til treforedlingsindustrien. Og særlig viktig ville en slik utvikling være i en næring der lavt inntektsnivå bidrar til avfolking av bygdene i et tempo som samfunnet neppe er forberedt på og har råd til.

Nå vil kanskje menigmann spørre: Hva er *nåværende investeringsnivå* for noe? Er det virkelig slik at skogeierne satser noe av arbeid og penger til beste for fremtidsskogen? *Ja*, det er det. På dette felt kan man trygt si at det norske privatskogbruket viser en av sine aller sterkeste og beste sider. Det er ved lov fastsatt at enhver skogeier, av den inntekt som hogst gir ham, skal sette av for tilbakeføring til skogen en viss investeringsavgift. Det var forøvrig en skogeier som gjorde opptaket i Stortinget til denne lov for 17 år siden. Dertil har vi i 33 år hatt en såkalt skogkulturavgift. Fra neste år er det hele slått sammen til en *skogsavgift* og den utgjør for tiden 12% av skog-eierens *bruttoinntekt*. 12% av bruttoen vil i praksis ofte si det samme som 30—40% av *nettoinntekten*, ja adskillig mer i utkantskogene. *Den* går ubønnhørlig tilbake til skogen i form av innsats i planting, markberedning, såing, rydding for gjenvekst, grøfting, vegbygging m.v., altså i tiltak til beste for fremtidsskogen og økonomisk utnyttelse av den. 70—80 millioner kroner brukes på denne måte hvert år.

Det er viktig å ha dette med skogsavgift for øye når man skal vurdere hva vi i dag på forsvarlig måte kan ta ut av skogene. Norge er eneste land i verden som har en slik ordning. Den er da også blitt studert med misunnelse av eksperter fra andre skogbruksland. Når det gjelder å trygge og å bygge ut skogen som næringsgrunnlag og naturrikdom der vi allerede har skog, er det *skogeierne selv* som skaffer pengene. Og her faller heldigvis privatøkonomiske interesser og samfunnets tarv helt sammen.

Vel, så langt vil sikkert også menigmann være med. Men hva så med *økt hogst*, når det for de fleste ser ut til at det stadig minker med storskog? *Poenget* på dette felt er at vi dessverre ikke har så mye storskog som det for amatøreren kan se ut til. Det vil si, *arealer* av storskog har vi overflod av, i forhold til det det skal være i en tenkt idealskog. Men det meste av disse arealer er dekket av meget glissen skog og av skog som forlengst er hogstmoden, det vil si skog der veksten er minimal, ja der veksten ofte er mindre enn det som råtner på grunn av elde. Skog er nå engang levende materie, som ikke kan lagres i det uendelige. *Gammel* skog er en meget svikefull sparebank. Ikke bare uteblir *renten*, — selve *sparekapitalen* angripes tilslutt.

Hvorfor har vi så all denne glisne og gamle skogen, skog som nok kan være romantisk og vakker å spasere i, men som er et dårlig næringsgrunnlag? Jo, fordi vi her i landet har drevet kulturskogbruk

bare i en halv skoggenerasjon, og fordi vi ennå lenge må svi for tidligere generasjoners manglende fagkunnskap og framsyn. Inntil for 30—40 år siden ble skogene ødelagt av den såkalte *dimensjonshogst*, der man gikk hensynsløst gjennom skogene og plukket ut bare de største og fineste trær ned til en viss dimensjon, mens man lot restene seile sin egen sjø. I dag er det ikke tillatt å hogge uten å ta hensyn til fremtidsskogen og å sørge for skikkelig gjenvekst.

Med i dette bilde hører også det framtidsmål for skogene som vår tids fagkunnskap har satt seg. Idealskogen er en skog som med maksimal *tetthet* og riktig *aldersfordeling* gir jevn og høyest mulig produksjon og dermed normalt en maksimal inntekt, ved hjelp av de kulturhjelpemidler vi rår over. Vi når dessverre ikke dit i overskuelig framtid, men en skogeier som prøvde å bygge opp sin skog noe i den retning, ville snart oppdage at han der hvert år ville kunne hogge kanskje 5 ganger så mye stort og hogstmodent tømmer som vi i dag vanlig høster i skogene.

Hvis en amatør gikk inn i en slik skog, ville han umiddelbart utbryte: Jamen dette må da være vandalisme, her fins jo *nesten* bare ungskog, og nesten ikke noe storskog å hogge. Ja, slik ville det i farten se ut. Men hvis slik skog dertil hadde fått nytt godt av det nyeste kulturhjelpemiddel vi rår over i *dyrking* av skog, nemlig *gjødsling*, — et hjelpemiddel som uten tvil vil virke revolusjonerende på vår skogproduksjon i nærmere framtid — så ville den lille, men riktige prosent hogstmoden skog kanskje gi 10 ganger større kubikk-masse enn vi idag vanlig høster.

Nå vil nok mang en naturelsker si: Fri og bevare oss for en slik skog, der det så å si ble ufremkommelig for en ensom vandrer. Takke meg da heller til skoger slik vi er vant med dem. *Javel*, men her er vi avhengige av *øyet* som ser. For en *skogbruker* vil en tett og bugnende skog i maksimal produksjon, med en alderfordeling som følger naturens livsrytme, og hjulpet av menneskets beste naturkunnskap, være *langt vakrere* enn de ødelagte skogene vi som arv har fått en sann overflod av. I de skogene vi har er gjennomsnittsproduksjonen så liten at det er rent *leit* å snakke om det.

Enten vi liker å godta det eller ei, står det ikke til å nekte at skogbrukets hovedproblem i dag, når det gjelder fremtidsskogen, ligger i å få vekk glissen og overmoden skog, slik at vi får plass til ny og høytproduserende *kulturskog*.

Professor Seip har derfor gått et skritt videre. Han påviser at såfremt vi øket vår innsats i skogkultur, her inkludert gjødsling, i skogreising i skogløse strøk, og i skogsvegbygging som muliggjorde økonomisk drift av flere skoger, så kunne vi straks øke hogsten med 2 mill. kbm. Derved ville bygdene få en økt bruttoinntekt på 200 mill. kroner — et beløp som ville stige til 400 mill. kroner pr. år i ny *eksportvaluta* fra vår skogindustri, — og *samtidig* skape tusener av nye arbeidsplasser. Altså en distriktsutbygging som *virkelig* monnet!

Så kan man spørre: Hvorfor hogger så ikke skogeierne det som er faglig riktig og økonomisk mest formålstjenlig? Ja, det var nettopp noe av *dette* man søkte klarhet i under ekspertkonferansen jeg nevnte. En rekke økonomiske, sosiale og psykologiske faktorer ble drøftet. Er det skattene som skremmer? Er det kredittmangel som hindrer? Er det fiksjoner eller tradisjoner innenfor spare- og trygghetstiltak som virker? Er det mistillit til pengeverdien? Er skogeiernes samarbeid for ensidig? Legger ikke myndighetene rimelig til rette på springende punkter? Osv. Det man ville fram til var *nyorientering* som kan sette hver enkelt skogeier i stand til å fastsette sin hogst ut fra *fullgyldige*, økonomiske og *reelle* faglige vurderinger.

Det man likevel *ikke* spurte konferansen nevneverdig om, var forhold som hver enkelt skogeier har full oversikt over gjennom regnskap og egen pengepung. Det gjelder her *tømmerprisens* innflytelse på det kvantum tømmer som hvert år hogges. Skogeierne er naturlig nok ikke i stand til å drive skogbruk som filantropi. De må *leve* av sitt arbeid og sin innsats for fremtidsskogen, like så visst som vi andre hver på vår post i samfunnet, krever å leve av vårt arbeid. Mer trivielt og underlig er dette forhold ikke. Enhver tale om økt hogst for 100 eller 200 mill. kroner vil derfor være et slag i lufta, dersom en slik ny landevinning ikke kan skje på *økonomisk sunn* basis. Skogbruket kan ikke klare økt hogst uten en regningssvarende tømmerpris. *Den* og den oppnåelige nettopris er i første rekke avgjørende for hva skogbruket her makter. Det er da også bare et *lønnsomt* skogbruk som kan gjøre det mulig for vår skogindustri fortsatt å skaffe frem en femtepart av landets valutainntekter. Det er i enkle og lett målbare *økonomiske* forhold vi finner *hovednøkkelen* til forfall eller ny rikdom i Norges skoger. Man kan gjerne klargjøre dette også i andre ord, nemlig: De år da det er dårlig tømmerpris vil vi ha svære reserver — opptil 2 mill. kbm. i våre skoger som *ikke* kan bli utnyttet. Dette rammer da selvsagt hele vår samfunnsøkonomi.
